

Etický kodex české pedagogické vědy a výzkumu

Jan Průcha, Roman Švaříček

Filip Votava
Učo: 386418

Pedagogická terminologie termín „etický kodexy“ nezná. Tento termín nenajdeme v žádném ze současných pedagogických slovníků (českých ani zahraničních)

- **Etický kodex** tedy určuje mravní zásady, jimž se (dobrovolně či povinně dle právních ustanovení) podřizují jedinci ve svém společenském jednání.
- **Účelem** etických kodexů je tedy poskytovat těm, jichž se týkají, určité normy či vzory chování, jež mají být dodržovány.

The Belmont Report (1979)

- **3 principy**
- respekt vůči účastníkům výzkumu
- humánnost (eliminace újmy účastníků)
- spravedlnost (účastníci by měli být těmi, kdo bude mít užitek z výzkumu).

Etické kodexy v některých profesích

- Advokacie, lékařství aj.- právní postih
- Česká asociace ped. výzkumu (ČAPV)- strážce dobrých mravů

Etické kodexy v zahraničním pedagogickém výzkumu

- V zemích, v nichž je pedagogický výzkum silně rozvinut a má velký počet pracovníků, již etické kodexy existují.
- Je tomu tak zejména v USA, Velké Británii, Německu, Nizozemsku aj. Etické kodexy zde byly vypracovány v asociacích sdružujících pedagogické výzkumníky, jakými jsou:
- **Americká asociace pedagogického výzkumu(AERA)**
- **Britská asociace pedagogického výzkumu (BERA).**

AERA

- Kodex je strukturován do 6 oddílů:

I. Odpovědnost k oboru.

II. Chování k výzkumným populacím, k pedagogickým institucím, k veřejnosti.

III. Intelektuální vlastnictví.

IV. Editování, recenzování a hodnocení výzkumu.

V. Sponzoři, politici a jiní uživatelé výzkumu.

VI. Studenti a mladí výzkumní pracovníci.

- Tyto oddíly se dále dělí na standardsy.
- Např. Oddíl I. **Pedagogičtí výzkumníci**

- 1. musí svůj profesní život realizovat tak, aby v očích veřejnosti neohrožovali postavení oboru;*
- 2. nesmí zkreslovat či falšovat autorství, důkazy, data, nálezy či závěry výzkumu;*
- 3. nesmí ať vědomě, či z nedbalostí zneužívat svou profesi pro podvodné účely;*

- Celkem je v etickém kodexu AERA formulováno 44 standardů profesní etiky, z nichž některé jsou rozvedeny do značných podrobnosti.
- Většina těchto standard by mohla být využita i u nás

BERA

- Etický kodex je sestaven ze 40 principů, které jsou pro lepší orientaci členěny do tří oblastí:
  - I. povinnosti vůči účastníkům výzkumu,
  - II. povinnosti vůči sponzorům výzkumu
  - III. povinnosti vůči společenství výzkumníků ve výchově a vzdělávání.

Návrh etického kodexu pro českou pedagogickou vědu a výzkum

- Ze zkušenosti lze odvodit, že etické principy by se měly tykat hlavně dvou oblastí nikdy se nedokopu do postele brzo a pak ráno chcípám chování pedagogů:
- **samotné přípravy a realizace výzkumu,**
- **publikační činnosti.**
- K oběma oblastem uvedeme návrhy možných etických principů.

Etické principy pedagogického výzkumu

- Etické principy pedagogického výzkumu se dotýkají 3 základních témat:

I. Důvěrnost a anonymita

II. Získání poučeného souhlasu s výzkumem

III. Zpřístupnění závěrečné zprávy účastníkům výzkumu

Důvěrnost a anonymita

- Badatel by měl ubezpečit všechny účastníky výzkumu o zachování důvěrnosti a měl by to důsledně dodržovat.
- Může se stát, že účastníci budou souhlasit s uvedením jména. **To se však nedoporučuje.**
- Pokud by se přesto badatel rozhodl uveřejnit plná jména, obecné doporučení říká, aby si badatel nechal tuto skutečnost odsouhlasit od účastníků výzkumu písemně.

Získání poučeného souhlasu s výzkumem

- Výzkumník by měl získat svobodný a poučený souhlas účastníků badání a měl by to také zdokumentovat.
- Účastníkům musí být také sděleno právo odstoupit.
- Podstatné je, aby klíčové osoby vždy jednali v co nejlepším zájmu všech účastníků výzkumu. Nikdy prvořadě v zájmu výzkumníků.

Zpřístupnění závěrečné zprávy účastníkům výzkumu

- Výzkumník by měl, pokud je to možné, nabídnout účastníkům zkoumání výsledky šetření.
- Způsobem, aby je mohli plně pochopit.

Pan Průcha s panem Švaříčkem navrhují tyto etické principy pedagogického výzkumu

Pracovník pedagogické vědy a výzkumu:

- informuje účastníky výzkumu pravdivě o povaze, cíli a průběhu výzkumu, stejně jako o možných důsledcích výzkumu;
- zachovává důvěrnost nebo anonymitu informací získaných během výzkumu od zkoumaných jedinců;
- nezveřejňuje výsledky svého výzkumu, pokud by mohlo dojít k poškození práv účastníků zkoumání;

Pan Průcha s panem Švaříčkem navrhují tyto etické principy publikační činnosti

Pracovník pedagogické vědy a výzkumu:

- obsah svých publikací prezentuje pravdivě a nezkresleně na základě dosažených vlastních i jiných výzkumů;
- nezamlčuje záměrně názory jiných autorů, které by byly protichůdné k jeho vlastním stanoviskům;
- uvádí pouze ty prameny, s nimiž se skutečně a přímo seznámil;

Závěr

Cílem textu je v první řadě začít odbornou debatu o etické dimenzi pedagogické vědy a výzkumu.

Děkuji za pozornost

